

ĎÁBLÍK

Elektronický měsíčník pro členy a přátele Callu • Číslo 150 • Vychází 20. prosince 2015

Milí čtenáři,

světově bestsellerová knížka Kanadana Carla Honoré Chvála pomalosti (česky 2012) neříká nic úplně objeveného, ale nad jejími stránkami prožijete povznesení z toho, že někdo dokáže pregnantně vyjádřit to, co si normální člověk už dlouho myslí: „Přestože rychlost (našeho života) začíná mít zpětné nežádoucí účinky, ... naše posedlost tím, dělat stále více za stále kratší dobu, zašla příliš daleko; změnila se v závislost podobnou modlářství.“ V knize o tom najdeme řadu výmluvných statistických údajů, zarámovaných výrokem švýcarského ekonoma Klause Schwaba: „Od světa, ve kterém velký požívá malého, se posunujeme ke světu, ve kterém rychlý požívá pomalého.“

Všechny atributy spěchu za temným cílem má třeba i hlasování českobudějovického zastupitelstva 14. 12., jež schválilo (většinou jednoho, na poslední chvíli vyhandlovaného hlasu) necitlivé a naddimenzované stavební úpravy (údajně protipovodňové) na březích řeky Maše u Havlíčkovy kolonie, tedy v oblasti, která ve městě slouží už skoro sto let pro klidné bydlení i pro krátkodobou relaxaci. Zastánci tohoto pozoruhodného bagróního, dřevorubeckého a betonářského dárku občanům v roce 750. výročí založení města hýří technicistními argumenty, ale co se takhle podívat, jak to dělají jinde?

Podobný problém řešili nedávno v Olomouci (více na <http://olomouc.hnutiduha.cz>). Jednalo se o úpravy na řece Moravě jižně od městského centra. Připomínky občanů i ekologických aktivistů vzala radnice vážně a několik let (!) svůj stavební záměr konzultovala s Hnutím Duha a občanským sdružením Unie pro řeku Moravu. Nakonec se dospělo k vyváženému řešení: jeho součástí bylo vybudování rozlivové plochy, kácení bylo omezeno na minimum a „podařilo se prosadit přírodě blízkou podobu koryta..., budou sníženy a zpřístupněny břehy, vzniknou úkryty pro ryby“. A ještě jeden detail: v Olomouci nezapomněli postavit nový silniční most, umožňující větší průtok.

To v Budějovicích se plánuje berma místo stromořadí a parku, ale mlčí se o faktu, že jen o pár stovek metrů dál po proudu zůstává na řece jako spolehlivá zátka most z r. 1961 s mostovkou nevhodně nízko nad hladinou řeky. Držme tedy palce, aby se podařilo aktuální rozhodnutí budějovické radnice zvrátit a aby celá záležitost byla znovu a opravdu kvalifikovaně posouzena. Neboť jak říká Milan Kundera v mottu k Honoréově knížce: „Když se věci dějí moc rychle, nikdo si nemůže být ničím jistý.“

Radostné Vánoce a klidný a nezrychlený nový rok vám všem.

Tomáš Malina

V OBSAHU TAKÉ NAJDETE

Svět schválil globální dohodu o ochraně klimatu	str. 2-3
Hodnocení ekologické politiky vlády v roce 2015	str. 4-5
Nový web pozve milovníky přírody do zajímavých pískoven	str. 8
Potápka černokrká. Je ještě nějaká naděje?	str. 10-11
Vánoce s Callou - vánoce pro přírodu	str. 18
Pozvánky na akce	str. 20

Svět schválil globální dohodu o ochraně klimatu

Je průlomová, ale sama o sobě problém změny klimatu nevyřeší

Z právě schválené klimatické dohody z Paříže vyplývá, že se má lidstvo v tomto století zbavit závislosti na fosilních palivech, směřovat k zastavení růstu globální teploty optimálně na hranici 1,5 stupně Celsia a nepřekročit hranici 2 stupňů.

Zásadním praktickým nedostatkem - kontrastujícím s vysokými ambicemi - je však absence konkrétních kroků, které povedou k potřebnému snížení globálních emisí skleníkových plynů do poloviny století. Jednotlivé státy nyní budou muset přijmout zákony a strategie pro dostatečné snížení emisí, aktuální závazky - včetně těch co předložily EU a ČR - by totiž nestačily ani na splnění cíle 2 stupně Celsia.

Také ve financování dohoda neznamena zásadní posun. Stále platí, že od roku 2020 musí rozvinuté státy poskytovat 100 miliard dolarů ročně rozvojovým státům na zvládnání změny klimatu a snižování emisí. Zjednoduší se však alespoň procedura rozdělování peněz, a tím se fondy zpřístupní i nejhudším státům.

Jiří Koželouh, programový ředitel Hnutí DUHA, řekl: „Kdybych byl investorem a rozhlížel se po energetice, tak po tomto výsledku bych uhelnou elektrárnu rozhodně stavět nechtěl. Kdybych byl v této historické chvíli českým premiérem, žádal bych rychlý návrh paragrafů antifosilního zákona a jeho schválení vládou. Kdybych byl ministrem průmyslu dal bych plány na uhelné doly do muzea a přišel s návrhem rozvoje střešních solárních elektráren a účinnou podporou obecních větrných turbín.“

František Marčík z analytického centra Glopolis k tomu dodal: „Jsme na začátku konce éry fosilních paliv. Cíl udržet průměrnou globální teplotu výrazně pod dvěma stupni, ideálně pod jedním a půl stupněm, dává nejzranitelnějším zemím šanci dopady změny klimatu lépe zvládnout. Zároveň je ale ve výrazném protikladu s dosud předloženými závazky. Odpovědnost teď leží na vládách jednotlivých států. Budou muset přidat a připravit mnohem ambicióznější opatření na snížení emisí.“

Hugo Charvát, projektový koordinátor z Centra pro dopravu a energetiku, řekl: „Průmyslové země musí přidat ve financování na snižování emisí a adaptace v rozvojových zemích. Vlády by bezprostředně měly začít tím, že přestanou dotovat fosilní paliva. Příspěvky na uhlí, ropu a zemní plyn jsou totiž pětinašobně vyšší než příslibených 100 miliard dolarů ročně pro chudé země.“

Lukáš Hrábek z organizace Greenpeace ČR řekl: „Kolotoč akcí potřebných k zastavení globální změny klimatu se roztáčí velmi pomalu, ale v Paříži se alespoň rozjel. Dohoda samotná nás z problémů nevytáhne, ale snad zajistí, abychom nezabředávali ještě hlouběji. Podepsaný text jasně odsoudil fosilní průmysl k pomalému zániku a vyvolá určitě velkou nelibost v jednacích sálech uhelných společností a v palácích ropných států. Teď musíme hlavně přimět naše politiky, aby své závazky nejen naplnili, ale ještě zpřísnil. Protože zatím to vypadá, jako kdybychom si k překonání desetimetrové zdi vzali jen dvoumetrový žebřík.“

Experti a expertky Klimatické koalice analyzovali jednotlivé klíčové části schválené dohody:

Cíl

- Globální teplota má být omezena výrazně pod 2 stupni Celsia, ideálně na hraně 1,5 stupně Celsia.
- Podle dohody by globální emise skleníkových plynů měly začít klesat co nejdříve. Ve druhé polovině tohoto století by se do atmosféry nemělo dostávat více emisí než jsou přírodní zdroje (hlavně lesy) schopné poutat.
- V dohodě ale chybí vyčíslený konkrétní a závazný cíl pro snížení globálních emisí do roku 2050. To jí výrazně oslabuje.
- Závazky ke snižování emisí, které státy představily, nicméně k naplnění cíle dohody nepovedou. Nebyly dokonce navýšeny ani tak, aby stačily na původní cíl 2° C. Státy mají za úkol každých 5 let nahlásit závazky nové.

Závaznost dohody

- Smlouva je právně závazná, ale klíčové dobrovolné národní závazky a plány jsou jen součástí tzv. rozhodnutí, které je možné do budoucna měnit.

Finance

- Ve financování nepřinesla pařížská dohoda žádný posun. Cíl pro financování snižování emisí a přizpůsobení se změně klimatu v rozvojových zemích zůstává na úrovni 100 miliard dolarů ročně s tím, že tato částka se bere jako minimální základ.
- Rozvinuté země budou jednou za dva roky předkládat své plány na finanční pomoc chudým regionům.
- Finance se mají spravedlivě rozdělit mezi mitigace (snižování emisí skleníkových plynů) a adaptace.
- Nejchudší regiony světa by na klimatické finance měly lépe dosáhnout díky jednodušší proceduře a finanční podpoře přípravy projektů v rámci Zeleného klimatického fondu.
- Součástí je i kompenzace ztrát a škod v důsledku přírodních katastrof způsobených změnou klimatu (např. silnější tajfuny, povodně, sucha).

Co to znamená pro EU

- Všechny současné politiky EU (snížení emisí o 40 % do roku 2030) jsou nastaveny na úroveň zvýšení teploty maximálně 2o C, takže bude třeba cíl pro rok 2030 zlepšit.
- Snižování emisí skleníkových plynů navíc v EU může fungovat lépe, než se čekalo, podle poslední studie společnosti Sandbag dosáhne EU snížení emisí o 30 % do roku 2020 již díky současným opatřením, které přitom byly přijaty pro snížení pouze o 20 %.
- Moderní technologie a obnovitelné zdroje se totiž rozvíjejí rychleji a čím dál více států EU mají ambicióznější klimatickou politiku než samotná unie (například německá Energiewende přinesla nečekaný rozvoj obnovitelných zdrojů, britský antifosilní zákon - Climate Change Act - už pomohl snížit emise Británie o 21 procent).

Co to znamená pro ČR

- Sobotkova vláda nyní musí slova svého premiéra a ministra životního prostředí o přijetí české spoluzodpovědnosti za zastavení změny klimatu přetavit v konkrétní činy.
- Schválit urychleně antifosilní zákon a prosadit jej v Parlamentu.
- Odstavovat uhelné elektrárny, jak předpokládá i Státní energetická koncepce ČR.
- Podpořit rozvoj domácích obnovitelných zdrojů jako jsou fotovoltaické elektrárny na střeších nebo obecní větrné turbíny.

Tisková zpráva Klimatické koalice

Ekologická politika vlády povede k poškození zdraví a ekonomickým ztrátám, tvrdí odborníci

Kabinet Bohuslava Sobotky (ČSSD) má za sebou druhý rok fungování. V roce 2015 se podle odborníků podařilo stabilizovat ministerstvo životního prostředí. Vláda dotacemi podpořila energetické úspory domácností a usnadnila jim využívání čistých zdrojů energie, na druhou stranu snížením recyklačního cíle umožnila plýtvání surovinami, ulehčila zástavbu kvalitní orné půdy a nakonec částečně prolomila limity těžby hnědého uhlí. Některá přijatá či prosazovaná opatření budou dlouhodobě poškozovat zdraví lidí, krajinu i ekonomiku. Odstraňování následků se mnohonásobně prodraží.

Podpora úspor a šetrné energie

Odborníci z bezmála třiceti ekologických organizací sdružených v Zeleném kruhu v letošním působení vlády oceňují vyhlášení nové chráněné krajinné oblasti o ploše 330 km² na místě bývalého vojenského území Brdy a přilehlých přírodních parků.

Vláda správně podpořila úspory domácností za energii prodloužením programu Nová zelená úsporám do roku 2021. Během šesti let má být rozděleno až 27 miliard korun. Dotační program navíc počítá také s podporou solárních panelů na střeších.

Dále také správně prosadila novelu zákona o podporovaných zdrojích energie, která usnadňuje provoz solárních elektráren na střeších rodinných domů či stavbu bioplynek. To pomůže využívání čistých domácích zdrojů energie a uspoří peníze mnoha domácnostem. Za vlastní spotřebovanou elektřinu však domácnosti musí platit daň.

Vládní kroky směrem k plýtvání a ničení krajiny

Odborníci na druhou stranu kritizují plýtvání surovinami, poté co Sobotkův kabinet nepochopitelně snížil cíl pro recyklaci domácího odpadu z 50 na 35 %. Ve svém vlastním programovém prohlášení přitom slíbil zvýšit míru recyklace na úroveň vyspělých zemí, kde se pohybuje nad 60 %. Ministerstvo místo toho podporuje krajské plány odpadového hospodářství, které omezují recyklaci a směřují k výstavbě nových spaloven. Podpora spalování povede k plýtvání surovinami a občané za odpad zaplatí zbytečně desítky miliard korun navíc.

Novelou zákona o ochraně zemědělského půdního fondu vláda sice zlepšila ochranu půdy před erozí, avšak současně snížila ochranu kvalitní orné půdy před její zástavbou. Zavedla totiž rozsáhlé výjimky z poplatků za její zabor a usnadnila výstavbu nových hal, skladů či silnic na orné půdě. Česká republika díky tomu ztrácí týdně nejcennější ornou půdu o rozloze několika fotbalových hřišť.

Ačkoliv podle Státní energetické koncepce a studií ministerstva průmyslu nebude nově zpřístupněné uhlí ze severu Čech pro energetiku nezbytné, ministři částečně prolomili limity těžby hnědého uhlí na lomu Bílina. Zakázali však rypadlům přiblížit se více než na 500 metrů k domům. Přestože se místním lidem a ekologickým organizacím podařilo uhájit okolní obce před bouráním a nejhoršími dopady těžby, ovzduší a krajina budou poškozovány i nadále. Prach z těžby a zplodiny ze spáleného uhlí v tepelných elektrárnách se také podepíší na zdraví obyvatel. Podle vědeckých statistik bude

mít znečištěné ovzduší ze spálení nově zpřístupněného uhlí na svědomí každoročně až tisíc případů astmatu u malých dětí a několik tisíc předčasných úmrtí.

Citace Daniela Vondrouše, odborníka Zeleného kruhu na politiku životního prostředí: „*Vláda v oblasti ochrany přírody a životního prostředí selhává. Řešení, která by vedla k lepší ochraně zdraví obyvatel a životního prostředí, byla převálcována. Pokud by byl výkon Sobotkovy vlády v této oblasti za uplynulý rok hodnocen školním známkováním, zasloužila by čtyřku a přiblížila by se propadnutí.*“

Citace Edvarda Sequense, energetického konzultanta a předsedy Calla – Sdružení pro záchranu prostředí: „*V energetice je letošní rok zarámován výrazným zklamáním, když vláda uvolnila ke spálení další hnědé uhlí na dolu Bílina a porušila tak desítky let platnou společenskou shodu o zachování územně-ekologických limitů těžby uhlí. Uvolnila také ruce těžářům i ČEZu k přípravě nových reaktorů a otevírání uranových dolů. Vedle nákladů, které za tyto projekty zaplatí daňový poplatník, se pozitivní investice do čistých obnovitelných zdrojů a úspor energií doslova ztrácejí.*“

Citace Jana Duška, ředitele Beleco: „*Zjednodušeně řečeno, kroky vlády v ochraně přírody a krajiny byly v uplynulých letech horší, ale do budoucna by měly být výrazně účinnější. V novelách zákonů se promítá řada kompromisů oslabujících jejich účel. Také postoj k naplňování směrnic EU a k potřebě jejich zachování je ze strany vlády příliš laxní.*“

Kompletní analýza [„Ekologické úspěchy a propadáky Sobotkovy vlády za rok 2015“](#).

Tisková zpráva Zeleného kruhu

Vláda hodlá aktivně hájit drahou podporu jaderné energetiky

Vláda 2. prosince rozhodla, že Česká republika přistoupí jako vedlejší účastník do dvou žalob, které vůči Evropské komisi vede Rakousko a společnost Greenpeace Energy eG. Předmětem žalob je rozhodnutí z října loňského roku, kterým tehdy končící komisaři umožnili Velké Británii a firmě EDF postavit dva bloky jaderné elektrárny Hinkley Point C za pomoci garantovaných cen elektřiny [\[více informací\]](#). Žalující toto rozhodnutí nepovažují za slučitelné s právem EU, protože neodůvodněně zasahuje do nastavených pravidel svobodného trhu. Česká vláda chce ale aktivně hájit možnost udělit investorovi jaderných elektráren podobnou veřejnou podporu, protože jak sama uvádí v tuzemských podmínkách „takový krok není do budoucna vyloučen“.

Pokud by ČEZ pro výstavbu dalších jaderných reaktorů čerpal obdobnou podporu, jakou získá projekt ve Velké Británii, tedy garanci minimální ceny po dobu 35 let, pak by takové náklady znamenaly citelné dopady na spotřebitele elektřiny případně státní rozpočet. Podle [propočtů](#) konzultační společnosti Candole Partners by mohlo jít o jeden bilion korun. Podle [analýzy](#) zpracované pro Hnutí DUHA zohledňujících inflaci však může jít o částku třikrát vyšší.

Ze studie německého Fraunhoferova institutu vyplývá, že cena slunečních elektráren klesne v příštím desetiletí o třetinu, v dlouhodobém horizontu (do roku 2050) pak o dvě třetiny oproti roku 2015 [4]. Fotovoltaika by se tímto do deseti let měla stát nejlevnějším zdrojem elektřiny na zemi. Porazí tak zdroje jako uhlí nebo jaderná energetika. Dlouhodobě za takových podmínek dotovat provoz jaderných reaktorů se zdá být beznadějně. Chtít dotovat provoz nových reaktorů poté, co je jaderná energetika v komerčním provozu více než 60 let, je pošetilý nápad. Rozhodně se nebude líbit všem, kteří tento účet vysoce převyšující dnešní podporu obnovitelných zdrojů najdou ve složenkách za elektřinu nebo v daních.

Edvard Sequens

Nerozlučitelné spojení mezi jadernou energií a jaderným odpadem

Máme radost, že se česky otitulkovaný film Edgara Hageny „[Cesta na nejbezpečnější místo Země](#)“ (2013), jehož titulky vznikly ve spolupráci spolků Calla a Sonne und Freiheit, promítal pro českou veřejnost už čtyřikrát od září 2015. Poprvé byl představen Callou na semináři v Praze 30. září. Podruhé si o něj zažádal spolek „Za záchranu kostela sv. Jiljí“ pro konferenci v Lubenci (lokality Čertovka) 7. listopadu. Potřetí si o něj řekl spolek „Jaderný odpad - děkujeme nechceme!“ (JODN) pro promítání [v horažďovickém kině](#) pro 145 diváků (lokality Březový potok) 28. listopadu. A po čtvrté se film i s následnou diskuzí za účasti

Martina Schenka ze spolku „Nechceme úložiště Kraví hora“ a náměstka primátora města Brna Martina Andera, dostal na program festivalu [EKO FILM](#) v Brně 4. prosince.

Vedle tohoto filmu je ale dobré zmínit ještě jeden z roku 2010, který je v současnosti velice aktuální, neboť se zabývá otázkou finského hlubinného úložiště jaderného odpadu a Finsko v listopadu 2015 vydalo jako první země na světě stavební povolení pro hlubinné úložiště Onkalo na ostrově Olkiluoto, která jako stavba nemá v lidské historii obdoby. Má totiž být funkční po dobu 100 000 let. Zmíněný film dánského režiséra Michaela Madsena se jmenuje „[Into Eternity](#)“ (v češtině „Na věčnost“) a Madsen v něm připomíná, že ještě žádná stavba vybudovaná člověkem neměla delší životnost než desetinu tohoto nepředstavitelně dlouhého časového úseku. Vždyť lidstvo existuje posledních 50 tisíc let a takové pyramidy dosahují stáří zhruba 5 tisíc let. Pyramidy skrývají tajemství faraonů, zatímco Onkalo za 3 miliardy eur má strážit 6 500 tun vyhořelého jaderného paliva v měděných kontejnerech obalených bentonitem a umístěných 400 metrů pod zemí v chodbách vedoucích žulovým masívem. Má být uzavřeno v roce 2120 bez možnosti opětovného vyjmutí kontejnerů, například kvůli porušení obalů kontejnerů a následné kontaminaci spodních vod.

Ve filmu o finském úložišti Onkalo vystupuje také tehdejší předseda Švédské národní rady pro jaderný odpad Carl Reinhold Bråkenhielm, který pronáší výrok, že lidé by se měli sjednotit a bez ohledu na to, jestli fandí jaderné energii nebo ne, by měli téma jaderného odpadu zodpovědně řešit. Na to reaguje předseda švédského Milkas, Miles Goldstick: „Odpovědností všech občanů by mělo být, aby se postavili proti jaderné energii, bez ohledu na názory týkajících se problému jaderného odpadu. Jaderná energie, jak ji známe dnes, je jednoduše neslučitelná se životem na Zemi.“ Argumentaci, která vyústila v tento závěr, [najdete zde](#).

Olga Kališová

Kalendář pro Správu úložišť:

Naše bezpečná budoucnost bez hlubinného úložiště

Správa úložišť radioaktivních odpadů (SÚRAO) dostane k letošním Vánocům nezvyklý kalendář pro rok 2016. Věnují jej zástupci obcí a spolků ze všech sedmi lokalit, které si Správa vytipovala jako potenciálně vhodné pro vybudování trvalého hlubinného úložiště vyhořelého jaderného paliva. Snímky v něm jí každý měsíc připomenou, že dárci nesouhlasí s postupem státu při hledání místa pro konečné ukládání

jaderného odpadu, protože Rozhoduj proti vůli občanů, nejsou přijata lepší zákonná pravidla a ani není jasné, podle čeho stát v roce 2017 rozhodne, které lokality vybere do užšího výběru a ani jak k tomu přispějí nyní plánované průzkumné práce.

Tisková zpráva obcí a spolků dotčených plány na úložiště

Vyjádrete se k posouzení dopadů koncepce nakládání s vyhořelým jaderným palivem

Veřejnost – lidé i obce se mohou až do 22.

prosince vyjadřovat k návrhu Ministerstva průmyslu a obchodu, jak nakládat s radioaktivními odpady včetně vyhořelého paliva z Temelína a z Dukovan. Probíhá totiž zákonné posouzení vlivů navržené koncepce na životní prostředí a zdraví lidí.

Calla ve spolupráci se spolkem Nechceme úložiště Kraví hora jim k tomu připravily internetový formulář na stránkách, kde najdou všechny potřebné informace: www.nechcemeuloziste.cz. Podle došlých vyjádření posléze MŽP určí obsah posudku, který by měl být předložen k veřejné diskusi v průběhu příštího roku.

Edvard Sequens

Nová Surovinová politika České republiky a Brzkov

Přestože se v listopadovém návrhu Ministerstva průmyslu a obchodu (MPO) na řešení sociálních důsledků uzavírky uranového dolu Rožná v Dolní Rožince nezmiňuje nic o dalším zpracování uranu na zdejší chemické úpravně, Ministerstvo se ve své nové Surovinové politice dalších uranových plánů nevzdává. Tento krok se ze strany MPO dal ostatně očekávat poté, co 22. prosince 2014 vláda schválila plány na přípravu těžby uranu na ložisku Brzkov-Věžnice.

V dokumentu, který má ve svém podtitulu, že reaguje na hospodářský vývoj v Evropě a na změny na světovém trhu nerostných surovin, se dozvídáme, že tentokrát MPO snad už definitivně plánuje dotěžení ložiska Rožná (ročně se těží pouhých 200 tun U). Od předešlé koncepce se liší tím, že navrhuje vytipovat nejvhodnější náhradní lokalitu pro těžbu uranu v průběhu dalších zhruba 30 let. A než se taková lokalita najde (hádejte, kde), chce český uranový průmysl zapomenout na desítky miliard korun ze státního rozpočtu utracené na svůj útlum od roku 1992 a na sanaci a rekultivaci ekologických zátěží pro příští generace, a místo toho plánuje investovat veřejné peníze do vývoje nových technologií pro těžbu uranu v hůře dostupnějších místech. Jedná se samozřejmě o mnohatunové zásoby uranu v Ralsku, které se ale nedají těžít jinak, než opět kyselinou sírovou. Tak to uvádí dvouletý projekt zadaný Technologickou agenturou zpracovatelům MEGA a. s. a Masarykova univerzita Brno, který vláda vzala na vědomí ve stejný prosincový den, kdy se rozhodla, že těžít 3 100 tun uranu v Brzkově včetně prognózních zdrojů je ekonomicky výhodné. Ovšem za předpokladu, že cena uranu na světových trzích výrazně vzroste. A že když už se tedy od roku 2022 začne dovážet po 200 tunách ročně uranové rudy z Brzkova po železnici z Příbyslavi do Dolní Rožinky, že by bylo pro stát výhodné investovat také miliardy korun do rekonstrukce chemické úpravně a odkaliště v Dolní Rožince (která je v povodí řeky Svatky protékající městem Brnem).

Zkomírající uranový průmysl tedy potřebuje Brzkov k přežití. K získání času před tím, než by se mohl

znovu zakousnout do krásné podještědské krajiny, navždy poznamenanou těžbou in-situ. V Brzkově a okolí se zase připravují na to, že těžbě uranu u nich zamezí jednou provždy. Obce podepsané pod [Memorandum](#) z roku 2014 jsou připraveni bránit svá práva. Nyní kvůli žádosti podniku DIAMO o rozšíření chráněného ložiskového území (CHLÚ). Přitom dle starostů jsou nové hranice CHLÚ navržené v místech, kde v minulosti žádný geologický průzkum neproběhl, a požadují proto po Ministerstvu životního prostředí zadat nový průzkum. Zatím bezvýsledně. Usilují také o to stát se účastníkem řízení a mít právo vyjádřit se dříve, než jen během procesu EIA, což jim horní zákon nedovoluje. Naštěstí jsou práva na samosprávu a vlastnická práva chráněna ústavou České republiky. A vzhledem k odhodlání místních a zarputilosti uranového průmyslu je pouze otázkou času, kdy k Ústavnímu soudu doputuje žaloba podaná obcemi Brzkov a Věžnice a městy Polná a Přibyslav.

Olga Kališová

Nový web pozve milovníky přírody do zajímavých pískoven

Calla spouští nový web „*Objevte svou pískovnu*“ (www.calla.cz/objevtesvoupiskovnu), jehož cílem je přilákat milovníky přírody do pískoven. Bude zaměřený na vyznavače pěší turistiky, cykloturistiky, geocachingu či fotografování a pozorování přírody.

„Opuštěné pískovny jsou z pohledu přírodovědce nesmírně zajímavými místy. Často se stávají posledními útočišti ohrožených druhů uprostřed polních či lesních monokultur. Časem však začínají zarůstat a většina těchto druhů z nich opět mizí,“ říká Jiří Řehounek, který se ochraně přírodovědně cenných pískoven věnuje v neziskové organizaci Calla.

Ochránci přírody proto na některých místech přistoupili k aktivní péči o tyto lokality, která zahrnuje např. obnovu hnízdních stěn pro břehule a samotářské včely nebo vytváření tůní pro rozmnožování obojživelníků. Snaží se přitom udržet pestrou mozaiku různorodých stanovišť, včetně tůní, rozvolněných travníků nebo plošek holého písku. A právě při udržování této mozaiky mohou pomoci i turisté nebo geocacheři.

„Sešlapávání vegetace v pískovnách dlouhodobě udržuje vzácná stanoviště a pomáhá ohroženým druhům. Návštěvníci pískoven tak s pomocí nového webu spojí příjemné s užitečným. Nejenže se mohou na čerstvém vzduchu věnovat svému koníčku a potkají řadu zajímavých živočichů a rostlin, ale navíc přispějí i k jejich ochraně,“ vysvětluje Řehounek.

Web obsahuje rubriky zaměřené na různé způsoby objevování přírody – pěší turistiku, cykloturistiku,

geocaching či fotografování a pozorování přírody. Zájemci se dozvědí, které lokality mohou navštívit a jaké zajímavé druhy na nich lze pozorovat. Nechybí ani fotografie pískoven či ohrožených druhů, upozornění na informační tabule v pískovnách nebo návrhy výletů po zajímavých místech.

O některá cenná místa se bude samozřejmě Calla i nadále starat. Chcete-li na tuto péči finančně přispět, můžete využít číslo účtu 3202800544/0600. U příspěvků uvádějte variabilní symbol 222, který zaručuje jeho využití při ochraně přírodovědně cenných pískoven.

Tisková zpráva Cally

V pískovně Lžín byla objevena vzácná kutilka

Během biologického průzkumu byla v pískovně Lžín na Soběslavsku objevena velice vzácná kutilka lesknavá, která patří mezi blanokřídlý hmyz. Jde o první nález druhu v Čechách. Průzkum prováděný Callou prokázal také výskyt mnoha dalších ohrožených druhů.

Výskyt kutilky lesknavé byl dosud v ČR znám pouze z nejteplejších oblastí na jihu Moravy. Jde o druh teplých otevřených stanovišť, který loví housenky motýlů jako potravu pro své larvy. Tato kutilka je blízkým příbuzným naší nejznámější kutilky písečné, hojně na písčítých stanovištích. Blanokřídlý hmyz včetně kutilek a samotářských včel patří u nás k vůbec nejohroženějším skupinám živočichů, desítky druhů již v ČR vymřely.

„Lžínská pískovna hostí v posledních sezónách desítky druhů z této skupiny hmyzu. Jejich přítomnost je přitom prospěšná nejen z pohledu ochrany přírody, ale i kvůli opylování planě rostoucích i hospodářských rostlin. Samotářské včely totiž patří k nepříliš známým, ale velmi významným opylovačům,“ říká Petr Bogusch z Univerzity Hradec Králové, odborník na blanokřídlý hmyz, který na biologickém průzkumu pískovny spolupracuje.

Intenzivní biologický průzkum v režii Cally probíhá ve lžínské pískovně už druhým rokem a potvrzuje, že opuštěné pískovny se staly v naší krajině významnými útočišti ohrožených druhů. Celkem už bylo na této rozlohou maličké lokalitě nalezeno 66 druhů blanokřídlého hmyzu. Kromě toho je pískovna domovem vzácných a chráněných brouků, motýlů a dvoukřídlých, žijí zde také žáby, čolci a ještěrky. V hnízdní stěně najdeme každoročně vedle tisíců nor samotářských včel také zhruba dvoustovku nor břehulí říčních.

Jiří Řehounek

Nová informační tabule u pískovny Jitra

U pískovny Jitra nedaleko Borkovických blat je od letošního roku instalována informační tabule, která návštěvníky seznamuje s jejími přírodními hodnotami. Pískovna Jitra se stala přírodovědně zajímavou lokalitou s výskytem mnoha chráněných a ohrožených druhů. Z rostlin můžeme zmínit dva masožravé druhy – rosnatku okrouhlostou a bublinatku menší, z ohrožených bezobratlých se zde vyskytuje např. vážka tmavoskvrnná, šídlo sítinové, svižník lesní, majka fialová nebo lovčík vodní. V tůňích se rozmnožuje osm druhů chráněných obojživelníků, včetně všech tří druhů čolků žijících na jihu Čech. I proto se pískovna stala součástí evropsky významné lokality (EVL) pro čolka velkého v rámci soustavy Natura 2000.

Lokalita byla po ukončení těžby ponechána samovolnému vývoji, do něhož zasahujeme pouze kvůli ochraně přírody. Péče zahrnuje především obnovu tůní pro rozmnožování obojživelníků, kterým zarostlé a zastíněné vodní plochy nevyhovují. Vždy musíme obnovovat jen část tůní, aby bylo zachováno rozmanité prostředí i pro jiné druhy živočichů. Obnovu provedla Calla v roce 2009, po vyhlášení EVL převzal péči o pískovnu krajský úřad. Vlastníkem pozemků je společnost Lesy ČR, která na ochraně pískovny spolupracuje. Vhodným doplňkem péče je přitom i pohyb návštěvníků, neboť sešlap a mírné narušování vegetace řadě místních druhů prospívá.

Jiří Řehounek (podle tiskové zprávy Cally)

VYŠLO

Ptáci jižních Čech

Jihočeský kraj vydal novou knihu Ptáci jižních Čech, kterou napsali Bohuslav Kloubec, ... Kniha obsahuje kompletní seznam všech ptáků žijících v jižních Čechách. Na 640 stranách se věnuje popisu, výzkumu, ochraně, biologii, výskytu a změnám početnosti ptáků. Texty doprovází více než 1 800 fotografií, 500 barevných a černobílých ilustrací, téměř 400 grafů a tabulek a tak mapky rozšíření všech hnízdících druhů. Milovníci přírody jistě ocení i praktický návod, kam a jak vyrazit za ptáky. Knihu doplňuje unikátní kolekce nahrávek hlasů 233 ptačích druhů na CD.

Knihu lze zakoupit nebo objednat v e-shopu na následujících místech: Herbia spol. s r.o., Novohradská 16, České Budějovice (<http://www.herbia.cz/products-page>), Knihkupectví Academia (<http://www.academiaknihy.cz/ptaci-jiznich-cech-cd--kloubec-bohuslav--jihocesky-kraj--2015>) Česká společnost ornitologická (<http://www.cso.cz>).

Jiří Řehounek (s využitím textu na webu OŽP KÚ Jihočeského kraje)

Vyšla brožurka Městské zahradničení

Permakultura je mezinárodní neziskové hnutí, které si klade za cíl vytváření trvale udržitelných systémů ve spolupráci s přírodou. Pro vnímavé čtenáře se vydávají brožurky edice Klíč k soběstačnosti, v níž právě vyšel sborník Městské zahradničení (Balkony, terasy, komunitní zahrady, samozásobitelství). Více na www.permakulturacs.cz. Knížička je k nahlédnutí na CEGV Cassiopeia České Budějovice.

Jan Papáček

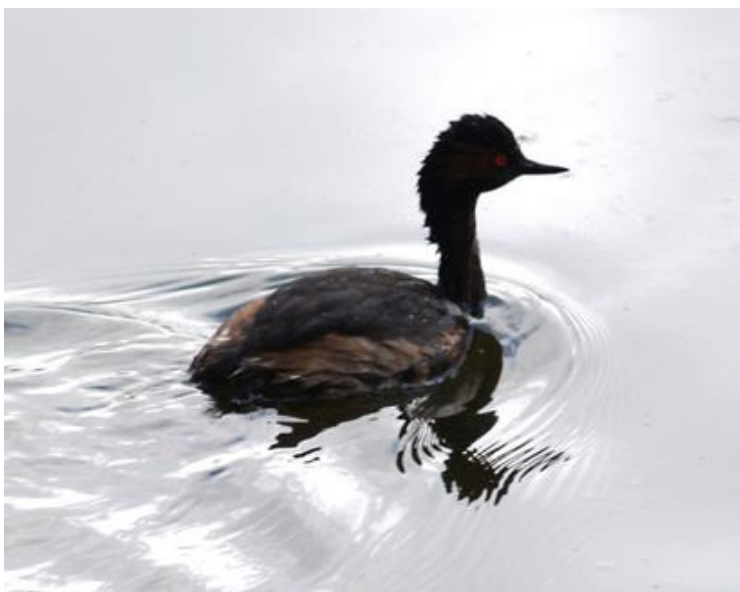
Potápka černokrká, Pták roku 2015. Je ještě nějaká naděje?

Potápka černokrká byla vyhlášena letošním ptákem roku především z důvodu katastrofálního úbytku početnosti – z tisíců hnízdících párů v 80. letech 20. století klesl její stav na pouhých 50 párů v roce 2014. Pokles početnosti, který nemá v okolních zemích obdoby, je především důsledkem nešetrného rybníčního hospodaření (nasazování vysokých kapřích obsádek, které likvidují přirozenou potravu).

Členové České společnosti ornitologické (ČSO) proto zaměřili na sledování druhu v letošním roce pozornost, k čemuž výrazně přispělo i právě probíhající celostátní mapování hnízdního rozšíření ptáků a monitoring hnízdních populací vodních ptáků. I přes zvýšené terénní úsilí je ale bilance letošní sezóny neradostná a nedává příliš důvodů k optimismu. Ve Faunistické databázi ČSO (birds.cz/avif) sice bylo v letošním roce zaznamenáno přes 380 pozorování potápky černokrké, ale naprostá většina z nich se týká ptáků zjištěných v období jarního tahu (zejména v dubnu) či nehnízdících.

Vrchol průtahu potápky černokrké spadl do 1. dubnové dekády, kdy bylo zjištěno 233 jedinců na 20 lokalitách. Poté dochází k pozvolnému poklesu počtů a od poloviny května do konce června byly potápky zjišťovány prakticky pouze na hnízdních lokalitách. Vzestup početnosti ve 3. červnové dekády je dán záznamy vyvedených mláďat i dospělých ptáků, kteří se již často rozptylují i mimo hnízdiště. Hnízdění bylo v roce 2015 prokázáno na pouhých 8 lokalitách s celkovou zjištěnou početností kolem 50 párů, což je zhruba stejný stav jaký byl zaznamenán v roce předchozím.

Vzhledem k úbytku přirozených hnízdních biotopů a kolonií racků chechtavých, na které jsou potápky vázány, tak možná není ani tak překvapivým zjištěním, že největší kolonie potápky černokrké v ČR v letošním roce se nacházela na Litovickém rybníku v Hostivících nedaleko Prahy. K zahnízdění zhruba 15 párů a vyvedení 40 mláďat došlo především díky nízké rybí obsádce a bohaté potravní nabídce v rybníce. Běžně potápky černokrké opouštějí hnízdiště již v průběhu července a srpna, zde se však díky vhodným podmínkám zdržovaly až do září (poslední pozorování 2 ex. je z 10. září). Zhruba stejný počet potápek zahnízdil i na rybníku Kotvice na Novojičínsku. Třetím hnízdištěm vyššího počtu párů byl v letošním roce rybník Domin v soustavě Vrbenských rybníků u Českých Budějovic, kde vyhnízdilo kolem 10 párů. V tomto případě se jedná o poslední (!) hnízdiště v rybnícnatých jižních Čechách, kde v minulosti hnízdily stovky párů potápek černokrkých. Na těchto třech lokalitách tedy hnízdilo téměř 80% párů z celkového počtu zjištěného v roce 2015. Na dalších lokalitách zahnízdily víceméně pouze jednotlivé páry. Jedná se o mokřady u Droužkovic na Chomutovsku, nádrž Betyňka na Mostecku, Zámecký rybník u Chropyně na Kroměřížsku a rybník Parný Mlýn na Třebíčsku (viz mapa 1).

Nadějí do budoucna je hnízdění na revitalizovaném Bohdanečském rybníku na Pardubicku, kde se po mnoha letech opět objevilo několik stovek párů racků a v jejich kolonii zahnízdily i 4 páry potápek černokrkých. V tomto případě bylo opět prokázáno, že při extenzivnějším způsobu hospodaření (rybník je v majetku AOPK ČR) je možné tento nádherný ptačí druh v naší přírodě i nadále zachovat.

Jaroslav Cepák (se souhlasem autora převzato z webu ČSO)

Planeta Česko: Točí se první celovečerní film o české přírodě

Na prosincovém festivalu Ekofilm v Brně představili filmaři první ukázkou z chystaného snímku, který se jmenuje Planeta Česko. „Chceme divákům otevřít oči. Často hledají po světě divočinu, kterou mohou pozorovat doslova za humny svého domu. Stačí se naučit dívat kolem sebe,“ říká režisér filmu Marián Polák. Film je součástí širšího projektu Příběhy české přírody, za kterým stojí organizace Beleco a Fórum

ochrany přírody.

Dalším tématem snímku je objevování míst, kde se opět příroda dostává ke slovu poté, co ji odtud lidská činnost kdysi vytlačila. Štáb se tak například podíval do bývalých povrchových dolů, kde se zalíbilo muflonům nebo divokým husám, na sídlišti v Mladé Boleslavi zase natočil sysly, jak mezi sebou bojují a vůbec jim nevadí, že si opodál hrají děti. Podobnou zajímavostí je život mravenců, kteří se starají o housenky modrásků, protože je považují za vlastní larvy. Režisér Marián Polák patří k předním českým filmařům, kteří se dlouhodobě věnují natáčení přírody. Přesto bude tento film jeho celovečerním distribučním debutem. Důvodem je vysoký rozpočet. „Přírodopisný žánr je drahý, má srovnatelné rozpočty jako hrané filmy, a proto u nás dosud takto velký projekt nevznikl,“ vysvětluje producent Procházka.

Projekt Příběhy české přírody běží už několik měsíců a svými populárně naučnými aktivitami se snaží měnit pohled na českou přírodu. „To, co lidé považují v přírodě za nevhledné až nežádoucí, jako jsou bývalé vojenské prostory nebo výsypky, má často větší biologickou hodnotu než mnohá chráněná území,“ říká ředitel Beleca Jan Dušek. Celá kampaň je podpořena grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska.

Převzato z webu Beleca

Pozn.: Teaser k filmu můžete shlédnout zde: <http://beleco.cz/pribehyceskeprirody/nech-se-obohatit/zhledni.html>

MALÝ OPRAVNÍK BIOLOGICKÝCH OMYLŮ

Jak nás matou rostlinné invaze

V pošmourném podzimním dnu jsem se řítit vlakem domů a jen na pozadí dunících kolejí poslouchal povídání dvou důchodkyň sedících u okna. A vtom jedna pravila: „Koukejte, co je všude zlatobýlu, to mě překvapuje. Zlatobýl je totiž vzácná bylina.“

A to mě docela zaujalo. Paní opravdu poznala zlatobýl, který neomylně prozrazovaly statné zelené porosty s čupřinami tehdy ještě žlutých květenství. Ale vzácná bylina? Co se pamatuji zlatobýlů bylo všude dost, zejména těch kanadských a obrovských, které právem považujeme za invazní druhy. A pak mi došlo, že se patrně mýlíme oba.

Omyl oné starší kolegyně spočíval v tom, že nezachytil změny v naší květeně. Náš původní zlatobýl obecný (významná léčivka) patrně nebyl ani za jejího mládí vzácný, ale dodnes u nás roste spíše roztroušeně. A já se mýlil v povrchním úsudku, že se paní v bylinách nevyzná. Poznala přece zlatobýl do rodu, což v dnešní mladé generaci svede málokdo.

Jiří Řehounek

Jak mizí stromy od silnic?

Arnika zpracovala údaje krajských silničních správ o vykáčených a vysázených stromech za rok 2014. Výsledek? Od roku 2003 zmizelo od silnic druhých a třetích tříd přes 180 000 stromů. Počet vysázených stromů za stejné období jen stěží převyšuje 110 000. Za samotný rok 2014 bylo vykáčeno 17 000 stromů,

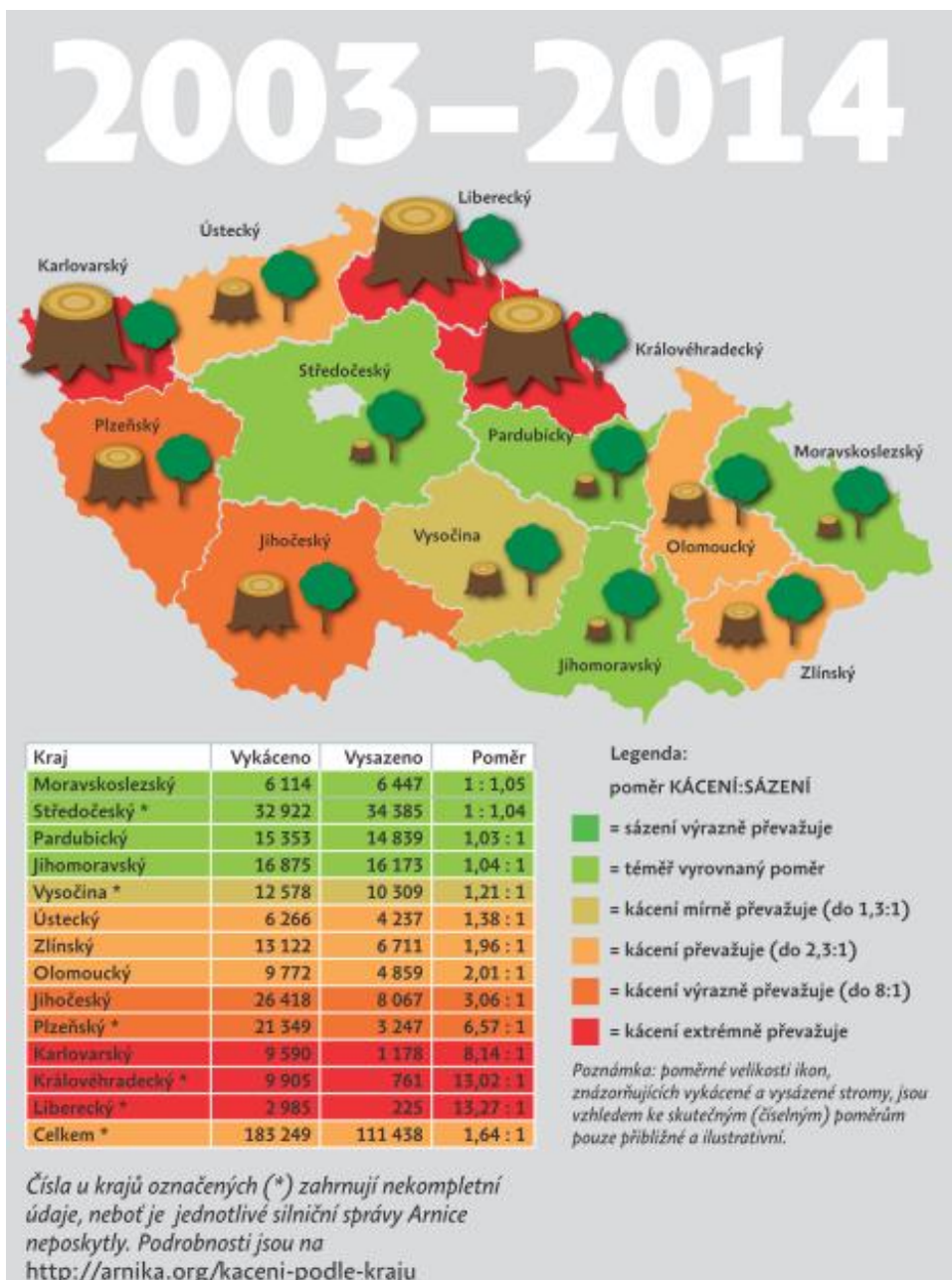
zatímco vysazeno jich bylo 13 000. Ve srovnání s předchozími lety se sázelo poměrně hodně. K tomu, aby byl nahrazen masivní úbytek silničních stromořadí v předchozích letech, je však ještě daleko. Nedotažené ustanovení zákona neumožňuje obcím vytvořit fond využívaný cíleně ve prospěch stromů. Chybí také odborníci na údržbu stromů na správách silnic. Odstranění těchto nedostatků je podle Arniky cestou k zachování alejí podél našich cest a současně zajištění bezpečnosti provozu. Podrobnější údaje jsou na webu <http://arnika.org/kaceni-podle-kraju>.

Zdá se, že alespoň v některých krajích konečně dochází ke změně jednostranného přístupu, kdy se silničáři soustředili především na kácení, a nevěnovali se nové výsadbě. Statistické údaje posledních 2 let začínají reflektovat cyklus kácení odumírajících stromů a vysazování nových. Je však předčasné hovořit o dlouhodobějším trendu.

„Důležitým krokem k získání finančních zdrojů pro koncepční výsadbu a údržbu stromů je vznik účelově zaměřených fondů. Podle našich informací MŽP připravuje návrh, jak umožnit aplikaci současného znění zákona o ochraně přírody a krajiny tak, aby úřady mohly stanovit poplatky za kácení. Tyto poplatky by pak bylo možno využít pouze účelově, a to na opatření ve prospěch dřevin,“ komentuje statistiky vedoucí kampaně Zachraňme stromy RNDr. Marcela Klemensová z Arniky.

V roce 2014 se nejvíce sázelo v krajích Pardubickém a Ústeckém – v obou krajích vysadili za každý vykácený strom 4 nové. Z pohledu posledních 11 let dosáhly přibližně vyrovnané bilance kraje Středočeský, Moravskoslezský, Pardubický a Jihomoravský. Situace v Libereckém a Královéhradeckém kraji se ale nemění. Silniční správy těchto krajů patří dlouhodobě k nejhorším a počet vykácených stromů převyšuje výsadbu více než desetinásobně. Není také jasné, zda všechny stromy byly vysazeny opět okolo silnic nebo na úplně jiná místa.

Arnika apeluje na správy silnic, aby věnovaly pozornost odbornému vzdělání zaměstnanců, kteří zajišťují údržbu komunikací lemovaných vegetací. Řešením mohou být odborné kurzy a konzultace s

odborníky při tvorbě projektů a plánů údržby. Cílem by mělo být zajištění koncepční péče o stromy v krajině, které nemají jen estetickou funkci, slouží také řidičům a významná je jejich ekologická funkce.

„Výsadbě stromů podél silnic nemusí stát v cestě ani problém s vlastnictvím pozemků. S vlastníky je možné vyjednat souhlas, pozemek odkoupit, případně provést směnu za pozemky okolních obcí, kraje nebo státu. Vždy jde především o vůli k nalezení kompromisu,“ dodává mluvčí Arniky Jan Vávra.

Pozitivním příkladem mohou být silničáři z Pardubického kraje. Silniční správa v roce 2014 ukončila realizaci projektu „Obnova krajinné silniční vegetace v Pardubickém kraji“, jehož cílem je zachování dřevin podél silnic II. a III. třídy. Dotačních titulů využívají také v Moravskoslezském kraji, kde byl v roce 2014 realizován projekt využívající stromů a keřů jako izolačního pásu zachycujícího prach podél frekventovaných silnic. Jihomoravský kraj realizuje projekt obnovy alejí na Blanensku.

K osvědčeným způsobům, jak je možné ochránit stromy okolo cest a zároveň účastníky silničního provozu, patří hlavně pravidelné odborné ošetřování stromů, snížení maximální rychlosti v aleji nebo zavedení nové výstražné značky „Pozor, projíždíte alejí“ – podobně, jako je tomu v sousedním Německu. Návrhy k přírodě šetrným opatřením má Arnika na svém webu a zpracovala i aktuální koncepci stromořadí - jejich zachování, obnovy a péče o ně, která je rovněž ke stažení a byla zaslána všem příslušným ministerstvům a krajům.

Upravená tisková zpráva sdružení Arnika

Obnova stromořadí by mohla být financována odvody do účelově zřízeného fondu

Nedostatek vhodných dotačních titulů pro vlastníky pozemků a správce komunikací nebo nedotažená ustanovení zákona o ochraně přírody, která neumožňují odvádět poplatky za kácení stromů. To jsou problémy, které komplikují snahu o novou výsadbu a kvalitní údržbu stromořadí v naší krajině. K tomuto závěru dospěli silničáři, projektanti, úředníci i ekologové na mezinárodní konferenci s podtitulem „Finanční zdroje pro aleje“. Závěry jednání použije Arnika, která akci pořádala, při svých dalších aktivitách a jednáních se zodpovědnými resorty životního prostředí, dopravy a zemědělství.

„I když se silničním správám nebo místním samosprávám podaří sehnat peníze na výsadbu nové aleje, chybí jim finanční zdroje na péči o stromy v následujících letech. Nové výsadby přitom zejména v prvním desetiletí svého života vyžadují pravidelnou a kvalitní péči. Změna příslušného ustanovení zákona o ochraně přírody a krajiny by měla umožnit odvádět za kácení poplatky do fondu, který by bylo možno využívat pouze účelově, na opatření ve prospěch stromů. Z hlediska zajištění budoucnosti našich alejí to považujeme za důležitý strategický krok,“ osvětluje hlavní závěry konference vedoucí kampaně Zachraňme stromy Marcela Klemensová.

Tisková zpráva Arniky (redakčně kráceno)

Alej roku 2015 zdobí cestu u Jedovnic v Jihomoravském kraji, který se pyšní i druhou nejlépe hodnocenou alejí

Pod kaštany nejkrásnější aleje roku 2015 se mohou lidé projít nedaleko Jedovnic v Moravském krasu. O titulu rozhodlo 1381 hlasujících, kteří si Budkovanskou pohádkovou alej vybrali z pětašedesáti nominovaných adeptek. Let balonem od firmy HaBalon tak získává pan Jiří Židů – autor vítězné nominace. V doposud nejtěsnějším souboji ankety skončila druhá Melkovská alej, která obdržela 1344 hlasů a k nalezení je mezi Šebetovem a Kořencem nedaleko Boskovic. Kromě jednoho kraje a množství

hlasů spojuje obě aleje i nadšení místních obyvatel, kteří o stromořadí pečují. Silný příběh je spojen i s Kočárovou alejí na Frýdlantsku, která s 881 hlasy skončila třetí. Ta bude muset, i přes úsilí místních, ustoupit rekonstrukci silnice.

„Nakonec není důležité, jak hezká je samotná alej, důležitý je zájem, který jí lidé věnují. Letos to platí snad ještě daleko více než jiné roky, jak ukazuje úpěnlivá a úspěšná snaha o záchranu alejí na Frýdlantsku. Budkovanská alej, která je ohrožená klíněnkou a není vůbec v dobrém stavu, stojí za záchranu – stejně jako spousta dalších alejí. A zájem lidí okolo, to že nezůstávají lhostejní a snaží se pomoci, to byla asi ta hlavní motivace k tomu ji do ankety přihlásit,“ vysvětluje Jiří Židů, který vítěznou alej nominoval.

„Vítězná alej je dokladem toho, že dochází k obnovování místních tradic a ke vzniku tradic nových. Aleje lemující komunikace vedoucí do a z města či vesnice jsou vnímány jako historické památky, symboly ztotožnění s místem, ikona obce i pýcha místní komunity,“ říká vedoucí kampaně Zachraňme stromy RNDr. Marcela Klemensová z Arniky.

Sdružení Arnika, pořadatel ankety Alej roku, vyhlásila i vítězky v jednotlivých krajích. V Jihočeském kraji to vyhrála alej mezi Dolní Lhotou a lokalitou Na Cihelně u Stráže nad Nežárkou.

Tisková zpráva Arniky (redakčně kráceno a upraveno)

Nezdvojnásobíme-li recyklaci komunálních odpadů, nedosáhneme na evropské fondy

Evropská komise zveřejnila návrh odpadových směrnic, známých jako balíček pro cirkulační ekonomiku. EU by měla do roku 2030 zvýšit recyklaci komunálních odpadů ze současných 43 % na 65 %. Také Česká republika bude muset zdvojnásobit svou recyklaci ze současných 35 % na dnešní úroveň Německa a Rakouska. Evropská komise totiž nebude financovat z evropských fondů spalovny a zařízení na úpravu netříděných odpadů, pokud členské státy nebudou ve svých plánech počítat s vysokou mírou recyklace.

Česká republika tedy velmi pravděpodobně prostředky z evropských fondů na spalovny a úpravu odpadů nezíská, dokud nepřepracuje Plán odpadového hospodářství ČR a právě projednávané odpadové plány krajů. Všechny tyto plány, navzdory opakovaným varováním Hnutí DUHA, počítají s nízkým cílem pro recyklaci - pouze na úrovni 35-38 % do roku 2020.

Evropská komise v balíčku dále navrhuje tyto cíle:

- zvýšit míru recyklace všech obalů do roku 2030 na 75 % (ČR již v roce 2014 dosahovala 73 %),
- snížit skládkování komunálního odpadu na 10 % do roku 2030 (ČR v roce 2013 dosahovalo 52,2 %),
- zakázat skládkování vytríděných surovin.

Největším úkolem pro ČR je snížit skládkování komunálních odpadů z 52 % na 10 % a naopak zvýšit jejich recyklaci z dosavadní třetiny na dva třetiny.

„Evropská komise požaduje v novém balíčku pro cirkulární ekonomiku přesunout komunální odpady ze skládek na recyklaci. Ministr Richard Brabec proto musí přepsat loni vládou odsouhlasený a Hnutím DUHA kritizovaný plán odpadového hospodářství a zapracovat do připravovaného nového zákona o odpadech recyklační slevu, která bude obce motivovat zvýšit recyklaci. Také právě projednávané plány

odpadového hospodářství krajů se budou muset hodit do koše – pokud nezvýšíme recyklaci na Evropskou komisi požadovanou úroveň, můžeme na bruselské peníze na stavbu nových spaloven nebo na zpracování netříděných odpadů rovnou zapomenout,“ komentuje situaci Ivo Kropáček, odpadový expert Hnutí DUHA.

Tisková zpráva Hnutí DUHA (redakčně upraveno)

Nejlepší studentská aplikace informuje veřejnost o českých znečišťovateli

Webová aplikace [Znečišťovatelé pod lupou](#) se i se svým autorem Vojtěchem Staňkem umístila na čtvrtém místě letošního ročníku soutěže „Společně otevíráme data“, kterou organizuje Fond Otakara Motejla. Tato soutěž si klade za cíl přispět k rozvoji a zkvalitnění služeb pro občany a zdůraznit přínos a potenciál otevřených dat. Letos soutěžilo 27 různorodých projektů. Aplikace Znečišťovatelé pod lupou, kterou provozuje Arnika, a která umožňuje občanům získat informace o znečištění toxickými látkami v konkrétních lokalitách ČR, vysloužila svému mladému autorovi i speciální Cenu za nejlepší studentskou aplikaci.

„Čerstvý úspěch i samotná aplikace jsou pro nás jedním z dalších důležitých milníků ve více než desetiletí trvajícím úsilí o fungující Integrovaný registr znečišťování (IRZ) a jeho zpřístupňování veřejnosti. Na jeho základě Arnika každoročně vytváří žebříčky největších znečišťovatelů v České republice i jednotlivých krajích. Nyní si díky aplikaci Znečišťovatelé pod lupou může každý sám lehce najít, jak je na tom právě jeho okolí,“ komentuje úspěch aplikace Martina Blažková z Arniky.

Její vznik Arnika iniciovala právě jako pomyslný dárek desátému výročí IRZ. Aplikaci vytvořil nadaný sedmnáctiletý středoškolský student Vojtěch Staněk. S její pomocí si mohou lidé sami vytvořit nejen žebříčky největších znečišťovatelů pro celou Českou republiku, jednotlivé kraje, ale i pro libovolně zvolený okruh svého bydliště, a to za všechny roky, po něž jsou data do IRZ ohlašována, tedy od roku 2004 do roku 2014.

Tisková zpráva Arniky (redakčně kráceno)

V posledních deseti letech byly největším českým producentem skleníkových plynů Elektrárny Prunéřov

Osmdesát miliónů tun skleníkových plynů vypustily za 10 let Elektrárny Prunéřov společnosti ČEZ v Ústeckém kraji a suverénně si tak zajistily místo v čele žebříčku největších českých průmyslových zdrojů těchto látek. Ten nově Arnika sestavila na základě dat z Integrovaného registru znečišťování (IRZ) a za použití vlastní aplikace Znečišťovatelé pod lupou. V průběhu pražské mezinárodní konference „Máme právo vědět a vyjádřit se“ tak Arnika zdůraznila užitečnost práce s otevřenými daty o životním prostředí a právo veřejnosti na tyto informace.

„Skleníkové plyny jsou nyní v souvislosti s klimatickou konferencí v Paříži zásadním tématem. Ne každý

ale ví, že díky otevřeným datům, se kterými pracuje naše aplikace Znečišťovatelé pod lupou, se může kdokoli přesvědčit, zda je v jeho okolí velký průmyslový zdroj těchto plynů nebo jiných látek. Tento žebříček proto chápeme především jako ukázkou užitečného použití veřejně přístupných dat o životním prostředí. Od tohoto tématu se také odvíjí celá konference Máme právo vědět a vyjádřit se," říká k novému žebříčku mluvčí Arniky Jan Vávra.

Za elektrárnou Prunéřov se na druhém místě umístila Elektrárna Počerady, která za své umístění vděčí 62 miliónům tun vypuštěných skleníkových plynů. Téměř 45 miliónů tun těchto látek vyprodukoval provoz ocelárny ArcelorMittal Ostrava a.s., které tak patří třetí příčka.

Upraveno dle tiskové zprávy Arniky

Většina obyvatel ČR chce zákaz kožešinových farem

Průzkum veřejného mínění ukázal, že většina obyvatel ČR souhlasí se zákazem chovu tzv. kožešinových zvířat. Studii zpracovalo Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR (CVVM). Průzkum dále poukázal na odmítavý postoj převážně většiny občanů k testování čisticích prostředků na zvířatech a chovu a využívání divokých zvířat v cirkusech.

„V české společnosti již řadu let jednoznačně převažuje názor, že by chov kožešinových zvířat měl být zakázán. V aktuálním výzkumu, který v listopadu realizovalo CVVM na reprezentativním vzorku 1 054 respondentů starších 15 let, se pro tento zákaz vyslovilo 70 % dotázaných," komentuje výsledky výzkumu Naděžda Čadová, analytička CVVM.

Průzkum dále ukázal, že 78 % obyvatel ČR nesouhlasí se zabíjením zvířat pro jejich kožušinu.

„Výrazná většina obyvatel ČR si tedy pokračování tohoto systematického týrání zvířat nepřeje. Jiný názor mají bohužel politici. Problematiku projednával na svém listopadovém zasedání Zemědělský výbor Poslanecké sněmovny PČR. Jeho členové považují toto zbytečné týrání zvířat za okrajový problém a jakoukoli změnu odmítli," upozorňuje Tereza Bílá, asistentka kampaně Proti srsti, kterou vede organizace Svoboda zvířat.

V ČR žije na 10 kožešinových farmách odhadem 10 000 zvířat a to převážně norků a lišek, méně pak činčil. Na kruté podmínky chovu zvířat na kožešinových farmách dlouhodobě upozorňuje organizace

Svoboda zvířat. Zvířata jsou podle organizace chována v nevyhovujících podmínkách, trpí nejrůznějšími nemocemi, vykazují známky stereotypního chování, dochází u nich k sebepoškozování a výjimkou není ani zabíjení vlastních mláďat matkami.

Další otázky průzkumu se vztahovaly k problematice chovu a využívání divokých zvířat v cirkusech a testování prostředků na nádobí, pracích prášků, leštidel a dalších čisticích prostředků pro domácnost na zvířatech. *„Proti pokračování testování na zvířatech je 53 % obyvatel ČR, 51 % pak proti cirkusům se zvířaty,"* uvádí Lucie Moravcová, předsedkyně organizace Svoboda zvířat.

Tisková zpráva Svobody zvířat (redakčně kráceno)

Vánoce s Callou – vánoce pro přírodu

Tak jako každoročně vám i letos nabízíme několik možností, jak potěšit svoje blízké a zároveň přispět na ochranu přírody. Jednou z možností je zakoupit magnetku nebo tričko Cally. Magnetky s motivy břehule, rosničky a obnovitelné energie stejně jako trička s motivem ďáblíku bahenního najdete na webu Cally v rubrice Naše nabídka.

Jako každoročně s námi můžete také adoptovat břehuli. Díky adoptivním rodičům se nám daří už přes deset let pečovat o některá důležitá hnízdiště těchto ohrožených ptáků na jihu Čech. Přispět můžete na číslo účtu 3202800544/0600. Nezapomeňte na variabilní symbol 333, podle něhož zjistíme, že jde o příspěvek na břehule. Všichni adoptivní rodiče obdrží certifikát, který lze také komukoli věnovat jako dárek (napíšeme na něj jméno podle přání dárce).

Pokud netrváte na adopci břehulí, ale chcete pomoci i dalším ohroženým druhům, využijte stejné číslo účtu, ale s variabilním symbolem 222. Budeme tak mít v péči o cenné lokality volnější ruku a pracovat i v pískovnách, kde břehule nehází. Calla se totiž na několika místech stará také o vhodné podmínky pro pískomilné rostliny, ohrožené druhy hmyzu nebo obojživelníky. Můžete prostě adoptovat celou pískovnu a na podobě darovacího certifikátu se domluvíme.

Další variabilní symboly pro příspěvky na naši činnost najdete na http://www.calla.cz/index.php?path=hl_stranka&php=5_ocalle.php#podpora. A pokud jste byli spokojeni s letošními dvanácti Ďáblíky, pak vezte, že vydávání našeho a vašeho měsíčníku má také svůj vlastní variabilní symbol pro příspěvky – 111.

Romana Panská, Olga Kališová, Edvard Sequens & Jiří Řehounek

Pod stromečkem číhá tvrdé nebezpečí

Venku to studeně fičí, brzy se stmívá a sousedi si dali do oken divoce blikající LED diody, což znamená, že se kvapem blíží doba, kdy soused dostane epileptický záchvat. Ovšem blikající diody jsou pro mě připomínkou něčeho ještě daleko horšího: totiž že přicházejí Vánoce, období, kdy je člověk vystaven snad největší hrozbě současnosti – dárkům. Nejhorší jsou na tom bezbranné děti a zejména Štědrý den bývá pro mnohé z nich kritický. Možná jste to dokonce zažili na vlastní kůži: v potměšilých místnostech, nezřídka plných omamných výparů, se v extatickém rauši a s

lesknoucíma se očima divoce komíhají siluety postav, jen pramálo podobné lidským bytostem. Už dávno nevnímají svět kolem sebe, jediné, co je zajímá, jsou dárky. Dlouhou abstinenci se snažily vyplnit alespoň tím, že uvěřily v existenci imaginární bytosti a té pak psaly dopisy plné hrubek, špatně namalovaných koňů z umělé hmoty, bicyklů a mobilních telefonů. Teď teprve mohou uvolnit stavidla své závislosti.

Celá situace je o to smutnější, že většina dětí je dnes závislá na tzv. „tvrdých“ dárkách, mezi něž výše zmiňované bicykly, koně a telefony patří. V současnosti si už málokteré dítě vystačí s novým pyžámkem nebo punčocháčkami, tedy s méně nebezpečnými „měkkými“ dárky.

Musím se přiznat, že i já jsem býval na tvrdých dárkách závislý. Jako dítě jsem každé Vánoce doufal, že právě ty nejtvrďší dárky pod stromečkem posílá Ježíšek mně. Mnohaletá léčba mi ale dala uvědomit si, že

tvrdé dárky člověku nepomáhají, že mu naopak život jen komplikují. Varovat by nás měly už názvy míst, kde je většina lidí pořizuje – takový „Ráj dárků“ nebo „Obchůdeček s dárečky“ jsou samy o sobě důkazem, že dárky nemají jinou funkci než být dárky a zdravého, psychicky nenarušeného člověka by nikdy v životě nenapadlo si je pořídit. Vždyť to znáte: nutně potřebujete třeba novou digestoř a nedočkavě ji vyhlížíte pod stromečkem, jenže tam místo ní najdete chlupatý štěkající zapalovač, blikající hrníček s kalkulačkou a univerzální krouhač zelí pro šest osob. Když pak potřebujete z kuchyně vyvětrat smrad purpury (k čemuž by se vám digestoř náramně hodila), můžete si akorát tak zablikat, zakrouhat a zaštekát. A navíc musíte řešit, za jak dlouho je možné beztréstně zanechat ty krásy vedle popelnice k adopci někomu z kolemjdoucích.

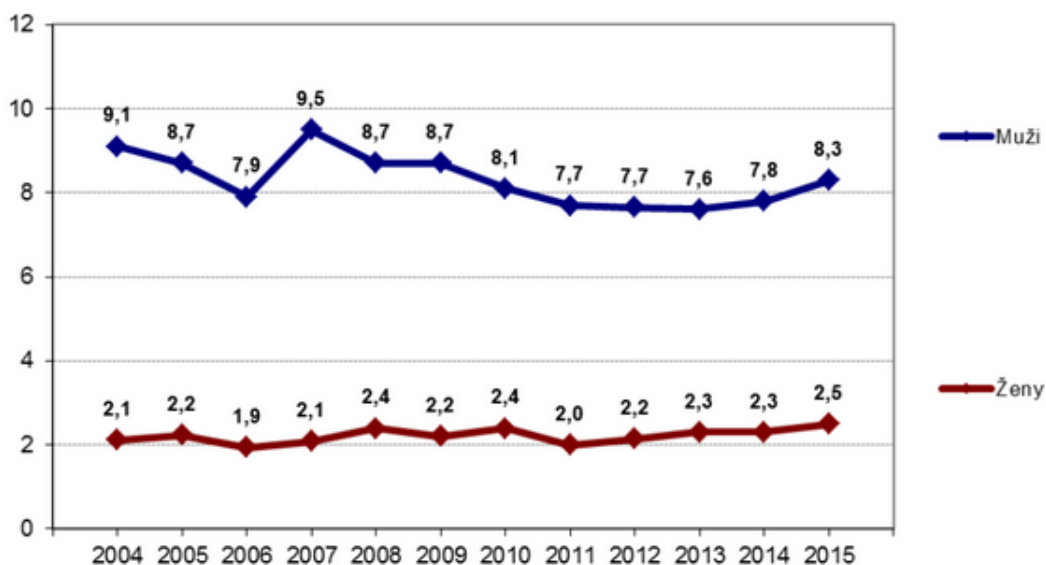
Právě otřesné zkušenosti s blikajícími hrníčky mě naučily postupně přejít na měkké dárky. Občas se mi sice stalo, že měkký balíček skrýval trenýrky jak pro pidižvíka, ale na druhou stranu mě zase pokaždé potěšilo, že mě má někdo dosud zafixovaného jako mladého štíhlého jinocha, jímž jsem býval, než mi nečekaně nabobtnaly různé málo vkusné části těla. Časem jsem tedy nabyl přesvědčení, že měkké dárky jsou mnohem lepší než ty tvrdé. A úplně nakonec mi došlo, že ten nejskvělejší dárek, který můžete pod stromeček dostat, je zároveň i ten nejměkčí: totiž že vás obejmě někdo, kdo vás má rád. Takové objetí má navíc tu výhodu, že nemusíte řešit jeho velikost – vždycky padne příjemci přímo na tělo. Mimoto přes rok nepřekáží po baráku; jediný problém je v tom, že se špatně balí.

Cesta ze začarovaného kruhu tvrdých a měkkých dárků tedy existuje, stejně jako existuje naděje pro každé dítě, které i letos ještě pojede v tvrdých dárkách. Už tyhle Vánoce můžete začít s odvykáací kúrou z nebezpečné závislosti svého dítěte: až budete balit dárky, zabalte mu nový mobil třeba do pyžámka. To vás pak možná i samou radostí obejmě – a ta radost mu vydrží až do chvíle, než zjistí, že jste mu do té nádherné velikánské tvrdé krabice zabalili nové punčocháčky.

Jan Flaška, autor je vyléčený dárkoholik

GRAF MĚSÍCE

Průměrné množství piva konzumované muži a ženami (v pülitrech)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 09/2004, 09/2005, 09/2006, 09/2007, 09/2008, 10/2009, 09/2010, 09/2011, 09/2013, 09/2014, 09/2015.

Pozn.: Hodnoty vypovídají o respondentech, kteří uvedli, že pivo alespoň někdy pijí (N v roce 2015 = 695). V roce 2012 nebyla otázka položena, údaje grafu jsou interpolovány ze sousedních let.

Calla a Hnutí DUHA České Budějovice
Vás srdečně zvou na besedu z cyklu Zelených čtvrtků

Jaderný odpad na věky věků na jihu Čech? s Edvardem Sequensem z Cally

Skončí vysoce radioaktivní odpady už navždy na jihu Čech, kde stát vytipoval hned tři možná místa. Co by to znamenalo? Co mají ekologické organizace ale i obce proti dnešnímu výběru? A co tedy dělat s jaderným odpadem?

Ve čtvrtek 21. ledna 2016 od 18:00 hodin

v galerii Měsíc ve dne, Nová ul. 3, České Budějovice.

Více informací:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, České Budějovice
tel.: 384 971 930, calla@calla.cz, <http://www.calla.cz>

Hnutí DUHA České Budějovice, Dlouhá 134, Kaplice, tel: 380 311 459
ceskebudejovice@hnutiduha.cz, <http://www.hnutiduha.cz>

Zpravodaj **Ďáblík** pro své členy a přátele vydává:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí

Naše adresa: Fráni Šrámka 35, 370 01 České Budějovice

Telefony: 384 971 930, 387 311 381 • **Fax:** 384 971 939

E-mail: calla@calla.cz • **Internet:** <http://www.calla.cz> • Calla je také na [Facebooku](#)

Naše konto: 3202800544 / 0600 GE Money Bank, pob. České Budějovice

IČO: 62536761

Uzávěrka dalšího čísla je do 10. ledna 2016. Články posílejte na edvard.sequens@calla.cz.

Databázi odběratelů spravuje Romana Panská. Nechcete-li dostávat tento zpravodaj, napište nám a my Vás okamžitě vyřadíme z adresáře. Chcete-li se přihlásit k jeho pravidelnému odběru, pište na calla@calla.cz.

Všechna starší čísla občasníku **Ďáblík** najdete na webových stránkách Cally.

Líbil se Vám Ďáblík? Pomozte nám s jeho šířením!

Pošlete ho svým přátelům s nabídkou na pravidelný odběr do e-mailové schránky.

Můžete nám také přispět na vydávání.

Použijte číslo účtu 3202800544 / 0600 a variabilní symbol: 111.

Děkujeme!